

Neeme Kuningas: Lavastaja on donjuan

Lavastaja kahe «Traviataga»: ei julge, oska ega tahagi oma lavastust helikopteri meetodil jälgida!

Mille poolest erinevad kaks järjestikust «Traviatat»?

Kui rääkida välisest küljest, siis – nagu öö ja päev. Tallinna lavastuse kunstnik oli Anna Kontek Soome Rahvusooperist ja meie taotlus oli, et lavastus peab pakkuma suurejoonelist silmailu. Hardi Volmeri kujundus Vaasa ooperis on, vastupidi, napp ja isegi minimaalistic, aga väga kujundlik ja julge.

Mis puudutab lavastust tervikuna, siis on selge, et nii lühikese ajaga ei saa lavastaja välja tuua kaht täiesti erinevat kontseptsiooni. Sõnum on ikkagi sama. Minu jaoks oligi huvitav see, kuidas võib sama sõnumit väga erinevates teostustes edasi anda.

Olen alati arvanud, et «Traviata» ei räägi mitte haigusest, vaid kahe inimese armastusest, mõistmisest ja mittemõistmisest. Kui see ooper omal ajal esietendus, siis mõjus

šokeerivalt juba üksnes asjaolu, et naispeategelane oli kurtisaan ja tegevus toimus salongides ning magamistubades. Meie ajal on vähe seda, millega vaatajat šokeerida ja see pole ka taotluseks olnud.

Vaasas tuli «Traviata» välja ainult umbes kolmenädalase töö järel. Kuidas see õnnestus?

Esiteks – kolm peategelast olid samad, kes Estonia lavastuses. Näitejuhi töö poole pealt oli mõlema lavastuse kontseptsioon sama, rollikäsitlused, karakterid ja suhted ei erinenud absoluutselt. Muidugi käisin Vaasas ka enne neid kolme nädalat, lisaks oli mul assistent, Estonia laulja Tiit Tralla, kes käis seal koori ja väiksemate rollidega proove teemas. See, et töö kulmineerus väga lühikesse, kuid intensiivsesse prooviperioodi alles pärast Estonia esietendust, oli üsna loomulik, sest büdžett oli väike.

Lõpuks pole prooviperioodi pikkus mingi näitaja. Kuidas hindate tulemust?

Ei julge, oska ega tahagi oma lavastust helikopteri meetodil jälgida ja heietada, kas see kriitikutele meeldib. Aga mul on hea meel, et protsessis osalenud jäid rahule.

Minus ei räägi edevus, aga mul on endal praegu periood, kus olen äsja läbi põdenud mõned haigused. Mul on tulnud ka enda jaoks väga lühikese aja jooksul ümber hinnata paljud väärtused, mis puudutavad peret, tervist, kunsti. Seepärast on Kameeliadaami lugu mu jaoks ka isiklik.

Ma olen aru saanud, et kui ma sunnin lavastajana näitlejat surma läbi elama, siis on see üsna jälg tegu. Kui lavastaja ülesanne on püüda äratada näitleja emotsionaalset mälu, leida talle isiklikult lähedasi assotsiatsioone, siis ooperis, milles on alati suured draamad, suured kangelased ja suured konfliktid, peaks

kusagil ikkagi olema piir. Peab suutma leida teatraalsemaid vahendeid.

Olete Vaasas töötanud õige mitmel korral. Mis sellesse väiksesse provintsi-teatrisse ahvatleb?

«Traviata» oli mu kuues lavastus Vaasas. Olen saanud seal teha töid, mida ma pole saanud teha koduteatris ega mujal. Selles reas on olnud Gounoud' «Romeo ja Julia», Bizet' «Carmen», Puccini «Boheem».

Lavastaja on kokkuvõttes üks donjuan, kes armastab vallutada uut materjali.

Ikkagi – milline on näiteks Vaasa ooperi tase?

See on delikaatne küsimus. Vastamiseks peab arvestama Soome kultuuri ja ooperikultuuri pilti tervikuna. Miks on üheteistkümmes Soome väikelinnas sellised ooperiseltsid ehk *alue-ooperad*? See on osa Soome kultuuripoliitikast. Igasugune kultuur, sealhulgas elitaarne peab olema kättesaadav igas väikelinnas.

See on üks põhjus, miks riik ja linn subsidivad linnateatrite, linnaorkestrite ja ka ooperi olemasolu. Vaasa linnas lavastatakse näiteks kaks ooperit aastas, mida on väga palju teatri kohta, kus kümme kuud hooajaks tehakse sõnateatrit.

Selline olukord seab lavastajale väga selged raamid, määrab eelarve, orkestri taseme, teatri tehnilise taseme, renomee kohalike hulgas ja ka aja, mida kasutada. Aga kõigis neis asjades, mida seal pakutakse, peitub väljakutse. Väljakutse saavutada mingisugunegi arvestatav tulemus.

Vaasa «Traviata» puhul rõhutas ajakirjandus, et peaosalised pärinevad nn Balti-Botnia solistkonnast. Mis ühendus see on?

Balti-Botnia solistkond on solistipank, kes saavad meie mõistes päris suured stipendiumid ja kelle hulgast *alue-ooperad* võivad kasutada soliste.

Eelmise aasta aprilli alguses korraldasime Estonias noorte professionaalsete ooperilauljate konkursi, kuhu tuli kokku 35 lauljat Eestist, Lätist, Leedust, Venemaalt, Soomest, Rootsist. Sellesama ettelaulmise käigus valisime ka Estonia «Traviata» solistid.

Ilmselt tuleks üritada saada Balti-Botnia ühenduse taha ka euroahasid. Ja selles mõttes on Vaasa ooper meist sammukese ees – sealsed produtsendid on juba saanud toetust nii Soome riigilt kui Brüsselilt.

Sel aastal toimub konkurss 28. märtsil.

Küsis ANTI EINPAUL